Ομιλία για την μετάνοια († Αρχιμ. Φιλόθεος Ζερβάκος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 30 Μαρτίου, 2022

- Τι είναι μετάνοια;
- Ψευδής και αληθής μετάνοια
- Πώς πρέπει να μετανοούμε;
- Πώς θα απαλλαγούμε από την αμαρτία;

Α’

Τι είναι μετάνοια

Μετάνοια είναι μεταστροφή ή μεταλλαγή εννοιών και φρονημάτων. Μεταμέλεια δια το κακόν το οποίον επράξαμε, μεταβολή εκ του χείρονος εις το κρείττον, επιστροφή και επάνοδος μετά έννοια, διάγνωση και στόχαση εκ της αμαρτίας εις την αρετήν, εκ του παρά φύσιν εις το κατά φύσιν, εκ του διαβόλου προς τον Θεό. Μετανοώ κατόπιν του σφάλματος ή του κακού όπερ έπραξα, νοώ διαφορετικά, σκέπτομαι ότι δεν έπραξα καλά. Προ της αμαρτίας δεν υπήρχε μετάνοια· η μετάνοια εδόθη υπ’ αυτού του Θεού μετά την αμαρτία προς καταπολέμηση, προς αναίρεση, αφανισμό και εξάλειψη της αμαρτίας. Οι πρώτοι από τους ανθρώπους που ετέλεσαν την αμαρτία ήσαν οι πρωτόπλαστοι. Ο πανάγαθος και φιλάνθρωπος Θεός δεν τους ετιμώρησε ή ήλεγξε ευθύς μετά την παράβαση και παρακοή, αλλά θέλησε να τους φέρει εις μετάνοια και με τρόπο τους ερώτησε· μήπως παρέβησαν την εντολή, μήπως έφαγαν εκ του απαγορευμένου καρπού. Αλλ’ αυτοί αντί να μετανοήσουν, να ομολογήσουν ότι αμάρτησαν, ζητήσουν συγχώρηση, δικαιολόγησαν τον εαυτό τους και έρριψαν την αιτία της αμαρτίας ο ένας εις τον άλλο. Ο Αδάμ είπε: «Δεν φταίω εγώ, αλλά η Εύα, η γυναίκα που μου έδωσες». Η Εύα πάλι έρριψεν την αιτία εις τον όφιν ειπούσα: «ο όφις με ηπάτησε». **Έκαμαν αυτό το οποίο και σήμερα κάνουν οι πλείστοι των ανθρώπων όταν πηγαίνουν εις τον Πνευματικόν να εξομολογηθούν· αντί να κατηγορούν τον εαυτό τους κατηγορούν τους άλλους·** ο ανήρ κατηγορεί τη γυναίκα του και λέγει: «εγώ είμαι ένας καλός άνθρωπος, αλλ’ η γυναίκα μου είναι διεστραμμένη, είναι γλωσσού και με κάνει και θυμώνω και οργίζομαι και αγανακτώ

και βλασφημώ και γίνομαι κακός άνθρωπος». Η γυναίκα πάλι κατηγορεί τον άντρα της, οι γονείς κατηγορούν τα παιδιά, η πεθερά τη νύφη, οι κυρίες τις υπηρέτριες, οι κύριοι τους υπαλλήλους και τανάπαλιν, και φοβούμαι μήπως με την τέτοια εξομολόγηση κλείσει και εις εμάς ο Θεός την θύρα. Μη γένοιτο!

Επειδή λοιπόν οι πρωτόπλαστοι δεν μετανόησαν ο Θεός τους εξώρισε του Παραδείσου της τρυφής· **έκτοτε ησθένησεν η φύσις των ανθρώπων**, έλαβε ροπή προς την αμαρτία, εκυρίευσε η αμαρτία και δι' αυτό **ο φιλάνθρωπος Θεός όρισε μετάνοια για τους αμαρτωλούς**. Βλέπουμε εις την Παλαιά Διαθήκη πολλούς αμαρτήσαντας και μετανοήσαντας, ως τον Δαβίδ, τον Μανασσή, τον Εζεκία, τους Νινευΐτας και άλλους. Βλέπουμε Προφήτας κηρύττοντας μετάνοια και αυτόν τον Πρόδρομο κηρύττοντα εις τον έρημο μετάνοια και λέγοντα· «*Μετανοείτε· ήγγικε γαρ η βασιλεία των ουρανών*» (Ματθ. 3, 2). Αλλ' η μετάνοια κείνη είχε μεν την χάρη και τη δύναμη να παρέχει συγχώρηση εις τους μετανοούντας, να τους σώζει από ασθένειες, από κινδύνους, από συμφορές, από θανάτους σωματικούς,**δεν είχε όμως και την χάρη και τη δύναμη να σώζει τις ψυχές των ανθρώπων από την αιώνια καταδίκη, έως ου ο πανάγαθος Θεός σπλαγχνισθείς το πλάσμα του εξαπέστειλε τον μονογενή του υιόν, ο οποίος Θεός ων, δια την ημετέρα σωτηρία έγινε άνθρωπος όμοιος με εμάς κατά πάντα εκτός της αμαρτίας και, δια του ΣΤΑΥΡΙΚΟΎ Του θανάτου, επλήρωσε το χρέος των αμαρτιών ημών, μας εξηγόρασε εκ της κατάρας του νομού, μας ελευθέρωσε των δεσμών του θανάτου και της φθοράς, και επανήγαγε πάλιν εις τον Παράδεισο, εις την πρώτη πατρίδα, εις την αρχαία μακαριότητα, την οποία απωλέσαμε δια την παράβαση και παρακοή των Πρωτοπλάστων.**
Συνέστησε δε και **παρέδωσε εις τους μαθητάς του το μυστήριο της Μετανοίας** κατά τη στιγμή εκείνη κατά την οποία, μετά 8 ημέρας της αυτού εγέρσεως, εμφανίσθεις εις αυτούς είπεν· «*Ειρήνη υμίν*», έπειτα ενεφύσησε και είπε· «*Λάβατε πνεύμα Άγιον· αν τινων αφήτε τας αμαρτίας, αφίενται αυτοίς, αν τινων κρατήτε, κεκράτηνται*» (Ιωάν. 20, 23). **Οι Άγιοι Απόστολοι μετέδωσαν το Μυστήριο αυτό της Μετανοίας εις τους διαδόχους αυτών Αρχιερείς και εις την Εκκλησίαν**. Έκτοτε θεσπίστηκε και παραδόθηκε εις την Εκκλησία ως**ένα από τα πρώτα και υποχρεωτικά μυστήρια. Μυστήρια δε λέγονται οι ιερές εκείνες τελετές δια των οποίων υπό ορατών σημείων μεταδίδεται η αόρατος χάρις του Θεού. Και το μεν πρώτο μυστήριο, το βάπτισμα, είχε την χάρη να καθαρίζει τον άνθρωπο από την προπατορική και κάθε άλλη αμαρτία· επειδή όμως εμείς οι άνθρωποι, ως σάρκα φορούντες και τον κόσμο οικούντες, δεν είναι δυνατόν να φυλάξουμε καθαρό τον χιτώνα του Βαπτίσματος ο Θεός μας έδωσε το μυστήριο της Μετανοίας δια του οποίου, όσες αμαρτίες πράξουμε μετά το βάπτισμα, δυνάμεθα να τις εξαλείψουμε δια της αληθούς και ειλικρινούς μετανοίας και εξομολογήσεως.**

Β’

Ψευδής και αληθής μετάνοια

Είπαμε τι είναι μετάνοια, υπό ποιον ορίσθει και δια ποιο σκοπό. Ερχόμεθα εις το δεύτερο μέρος· **ποια είναι η ψευδής και ανωφελής μετάνοια, και ποια η αληθής και ωφέλιμος.**

Καθώς το δέντρο γνωρίζεται εκ του καρπού, έτσι και η μετάνοια. **Γνώρισμα της ψευδούς μετανοίας** είναι όταν η μετάνοια γίνεται εκουσίως, εκ βίας ή εξ ανάγκης, χωρίς πόνο, χωρίς θλίψη της καρδιάς, χωρίς συντριβή, χωρίς στεναγμούς και δάκρυα, χωρίς αίσθηση. Τέτοια μετάνοια έδειξε ο Φαραώ, ο οποίος εις κάθε πληγή που του ερχόταν μετανοούσε και μόλις περνούσε η πληγή έμενε αμετανόητος. Τέτοια ψευδή μετάνοια έδειξαν οι Ιουδαίοι, οι οποίοι όσες φορές τους συνέβαινε κάποια συμφορά ή δυστυχία μετανοούσαν και θυμόνταν τον Θεό, αλλά μόλις περνούσε η συμφορά λησμονούσαν τον Θεό. Τέτοια μετάνοια και σήμερα έχουν οι περισσότεροι των ανθρώπων, οι οποίοι όταν έλθουν εις κίνδυνο ή τους συμβεί συμφορά μετανοούν, ζητούν συγχώρηση, αλλά μόλις παρέλθη ο κίνδυνος παρέρχεται και η μετάνοια. Η τέτοια μετάνοια είναι ανωφελής.

Γνώρισμα της αληθούς μετανοίας είναι η βαθειά συναίσθησης, η συντριβή και η θλίψις της καρδιάς, η οποία θλίβεται όχι διότι μέλλει να καλεσθεί, αλλά διότι ελύπησε δια της αμαρτίας και παρώργισε τέτοιον φιλάνθρωπο Θεό και Πατέρα φιλόστοργο. Είναι οι αναστεναγμοί, η κατάνυξις, οι προσευχές, οι νηστείες, οι αγρυπνίες, τα δάκρυα. Αυτή η μετάνοια είναι γνήσια και αληθινή, αυτή η μετάνοια είναι ωφέλιμος. Αυτή η μετάνοια όχι μόνον παρέχει άφεσι εις τον αμαρτωλό, αλλά τον καθιστά από αμαρτωλό εις μία στιγμή δίκαιο, από εχθρό φίλο του Θεού και οικείον Αυτού. **Τέτοια μετάνοια πρέπει να έχωμε όσες φορές αμαρτήσουμε.** Τέτοια μετάνοια έδειξε ο Προφητάναξ Δαβίδ, ο οποίος, όταν μετανόησε για τις δύο μεγάλες και γνωστές θανάσιμες αμαρτίες, με πόνο της καρδίας και συντριβή έλεγε· «*Ελέησον με, ο Θεός, κατά το μέγα έλεός σου, και κατά το πλήθος των οικτιρμών σου εξάλειψον το ανόμημά μου*» και τα λοιπά του Ψαλμού (Ψαλμ. Ν’, 3). Από τα πολλά δάκρυα που έχυνε ενθυμούμενος τις αμαρτίες του, έλεγε· «*Εγενήθη τα δάκρυά μου εμοί άρτος ημέρας και νυκτός*». Από την πολλή νηστεία που έκαμνε, έλεγε· «*Τα γόνατα μου ησθένησαν από νηστείας και η σαρξ μου ηλλοιώθη δι’ έλαιον*». «*Ηγρύπνησα και εγενόμην, έλεγε, νης του στεναγμού μου εκολλήθη το οστούν μου τη σαρκί μου*». Τέτοια μετάνοια έδειξαν οι Απόστολοι Πέτρος και Παύλος, εκ των οποίων ο μεν Πέτρος ηρνήθη τον Χριστόν, ο δε Παύλος ήτο διώκτης του Χριστού, και διά της μετανοίας όχι μόνον εσώθησαν, αλλά και πρωτοκορυφαίοι έγιναν. Τέτοια μετάνοια έδειξαν πολλοί άσωτοι, τελώναι, λησταί, πόρνοι, εκ των οποίων πολλοί

έχουν αγιάσει και η Εκκλησία τους τιμά και εορτάζει την μνήμη τους.

Γ’
Πως πρέπει να μετανοούμε

Δια να έχωμε ωφέλεια από την μετάνοια, πρέπει αυτή να συνδέεται με την εξομολόγηση, διότι άνευ της εξομολογήσεως δεν ωφελεί. Ο άνθρωπος συνίσταται εκ δύο ουσιών, εκ σώματος υλικού και φθαρτού και εκ ψυχής αΰλου και αθανάτου. Καθώς το σώμα ασθενεί έτσι και η ψυχή πολλές φορές ασθενεί,**ασθένεια δε της ψυχής είναι η αμαρτία**. Και καθώς τις σωματικές ασθένειες τις θεραπεύει ο ιατρός έτσι και **τις ψυχικές ασθένειες τις ιατρεύει ο Πνευματικός ιατρός**. Δεν ωφελεί τον ασθενή να γνωρίζει μόνον την ασθένειά του και κατόπιν να μη θέλει να επισκεφθεί τον ιατρόν για να λάβει οδηγίες, να λάβει φάρμακα. Έτσι και τον αμαρτωλό δεν ωφελεί μόνο να αισθάνεται ότι είναι αμαρτωλός, αλλά πρέπει να μεταβεί εις τον Πνευματικό ιατρό να ομολογήσει τις αμαρτίες του και να λάβει τα κατάλληλα φάρμακα.

Πριν μεταβείς, αμαρτωλέ, εις τον Πνευματικό θα σου δώσω μία οδηγία: να κλεισθείς μέσα εις το δωμάτιο σου ή εις μέρος ήσυχο και να σκεφθείς καλά τις αμαρτίες, μήπως παρέβεις εντολή, μήπως προσέκρουσες ή απίστησες εις τα άρθρα του συμβόλου της πίστεως ή εις τα μυστήρια ή τους κανόνες και τις ιερές παραδόσεις καταφρόνησες. Να τα σημειώνεις, και κατόπιν να εξετάσεις ποιος είναι καλός πνευματικός ιατρός, έμπειρος, σοφός, διακριτικός, δια να πας. Δεν πρέπει να πηγαίνουμε εις οιονδήποτε πνευματικό, αλλά να εκλέγουμε τον καλύτερο. Η χάρις του Θεού δι’ όλων βεβαίως ενεργεί, αλλά πρέπει να παραδεχθούμε ότι, καθώς πολλοί ιατροί ανεπιστήμονες, αμαθείς και απρόσεκτοι πολλούς ασθενείς, πριν του καιρού των, παρέπεμψαν εις τον θάνατο, έτσι και πολλοί πνευματικοί πολλές φορές απώλεσαν, **άλλοι με την πολλήν συγκατάβασι και επιείκεια και άλλοι με την πολλή αυστηρότητα και αδιακρισία**. Ο Πνευματικός πρέπει να είναι επιστήμων, σοφός, διακριτικός, έμπειρος, συνετός, να έχει το Πνεύμα το Άγιο δια να τον οδηγεί πώς να οικονομεί και θεραπεύει τις ψυχές των αμαρτωλών. Προ παντός δε να έχει**αγάπη και στοργή** προς τους εξομολογουμένους, όση έχει μία φιλόστοργος μητέρα προς τα τέκνα της. Έτσι παραγγέλει ο Κύριος εις τους Αριθμούς «*Λάβε αυτούς, ω ποιμήν, εις τον κόλπον σου, ωσεί αρατιθηνός(τροφός) τον θηλάζοντα*» (Αριθμ. ΙΑ’, 12). Έτσι αγαπούσε ο Απόστολος Παύλος τα πνευματικά του τέκνα, και τούτο εκφαίνεται εκ της επιστολής του προς τους Θεσσαλονικείς πιστούς· «*Ως αν τροφός θάλπη τα εαυτής τέκνα, ούτως ομειρόμενοι υμών ευδοκούμεν μεταδούναι υμίν ου μόνον το ευαγγέλιον του Θεού, αλλά και τας ευατών ψυχάς..*» (Α’ Θεσσαλ. 2, 7).

Τέτοιοι πνευματικοί σήμερον σπανίζουν. Εις όσα μέρη διήλθον και εις τας Κυκλάδας και εις την Επτάνησον και εις την Πελοπόννησον και εις την Στερεά Ελλάδα και εις την Παλαιστίνην, Αραβίαν, Αίγυπτον και εσχάτως εις την Κων/πολιν εύρον μεγίστη έλλειψι πνευματικών. Τι είναι τούτο, οργή Θεού ή εγκατάλειψις; δεν γνωρίζω. Δι' αυτό σας παρακαλώ όπως όλοι υψώσομε χείρας ικέτιδας και διηθώμε του Πανάγαθου Θεού να εξαποστείλη εργάτας εις τον θερισμόν αυτού, διότι ο μεν θερισμός πολύς, οι δε εργάται δυσεύρετοι. Καλόν και αναγκαίον είναι και το κήρυγμα, αλλά αναγκαιότερον είναι οι καλοί και ενάρετοι Πνευματικοί. Ο Πνευματικός είναι εκείνος ο οποίος θα μας δώση τα φάρμακα προς προφύλαξη και θεραπεία και ευρωστία της ψυχής. Θα μας φιλιώση, θα μας οικειώση και **θα μας ενώσει με τον Θεό**.

Βεβαίως τελείως- τελείως δεν εξέλιπον και οι καλοί Πνευματικοί. Αν και σπανίζουν, εν τούτοις υπάρχουν, και όποιος φροντίζει μπορεί να τους εύρει. Αλλά επί το προκείμενον ας επανέλθομε. Αφού ευρείς, αγαπητέ μου, τον κατάλληλο Πνευματικό **πήγαινε με φόβο Θεού, με μεγάλη ταπείνωση και εξομολογήσου χωρίς φόβο, χωρίς εντροπή τις αμαρτίες σου. Να τις εξομολογήσαι δε ωσάν να τις εξομολογήσαι εις τον Θεό, διότι ο Θεός είναι πανταχού παρών και σε βλέπει και σε ακούει και βλέπει και την μετάνοιά σου εάν είναι ειλικρινής.**

Πρόσεξε, παρακαλώ, **μη φοβηθείς, μην εντραπείς να ομολογήσεις τις αμαρτίες σου, όσες και πολλές και μεγάλες εάν είναι, ούτε να δικαιολογείς τον εαυτό σου, ούτε να κατηγορείς τους άλλους ως αιτίους ούτε αυτόν τον πειρασμό, αλλά να λέγεις· εγώ έπταισα, εγώ αμάρτησα εκ της αμελείας μου και απροσεξίας μου**. Και εάν έχεις αμαρτίες πολλές και μεγάλες πες ως ο άσωτος· «*Πάτερ, ήμαρτον εις τον ουρανόν και ενώπιόν σου...*» (Λουκ. 15, 18)· στέναξε ως ο τελώνης και δάκρυσε ως η πόρνη.**Μη απελπισθείς, μην απογνώσεις σεαυτόν, αλλ' έχε θάρρος· να είσαι δε βέβαιος ότι ο πολυέλεος Θεός εκείνη την στιγμή που μετανοείς και κλαίεις και πονείς, για τις αμαρτίες σου, όταν σε δη ότι πηγαίνεις εις αυτόν, πριν ακόμη πλησιάσεις τρέχει εις απάντησή σου, ανοίγει τις πατρικές αγκάλες, τα πατρικά σπλάγχνα και να σε δέχεται όχι ως ένα των μισθίων, αλλ' ως υιόν Του, και λέγει και διά σε, ως και εις τον άσωτο, «*ούτως ο υιός μου νεκρός ην και ανέζησε και απολωλός ην και ευρέθη*»**. Χαίρει διά την επιστροφή σου, θυσιάζει δια σε τον μόσχον τον συτευτό, τον μονογενή Του υιό και κάμνει μεγάλη χαράν. «*Χαρά γίνεται ενώπιον των αγγέλων του Θεού επί ενί αμαρτωλώ μετανοούντι*» (Λουκ. 15, 10).

Ω και να έβλεπες, αγαπητέ μου, τι μεταβολή γίνεται αυτή την ώρα εις την ψυχή σου, οπόταν με συντριβή καρδίας εξομολογήσαι ενώπιόν του Πνευματικού σου πατρός! ιδίως κατά την ώρα την οποία ο Πνευματικός

επιθέτει την χείρα του εις την κεφαλήν σου και λέγει: «*Η χάρις του Παναγίου Πνεύματος δι' εμού έχει σε λελυμένον και συγκεχωρημένον* ». Θα έχαιρε το πνεύμα σου, θα εσκιρτά η καρδία σου και θα αναφωνούσες τα λόγια εκείνα τα οποία αναφωνεί ο θείος Χρυσόστομος, η παρηγορία των αμαρτωλών, εις τον περί μετανοίας λόγον· «*Ω φιλανθρωπίας μέγεθος! Ω αγαθότητος υπερβολή! Τον ημαρτηκότα, επειδάν τα ημαρτηκότα ομολογήση και την εξής ασφάλειαν ποιήσηται, αθρόον ο Θεός δίκαιον αποφαίνει*». **Όσας αμαρτίας και εάν έχης αυτή την στιγμή εξαλείφονται, δεν είσαι αμαρτωλός, είσαι δίκαιος, αναγεννάσαι και ανακαινούται η ψυχή σου.** «Και δάκρυον στάξαν, λέγει ο θείος Γρηγόριος ο Νεοκαισαρίας, ισοδυναμεί τω λουτρώ του θείου Βαπτίσματος, και στεναγμός επίμοχθος επανάγει την προς ολίγον αναχωρήσασαν χάριν».
Αναγκαίο κρίνω να αναφέρω προς την αγάπην σας ένα σπουδαίο ιστορικό γεγονός, το οποίον παριστά την άπειρο και άμετρο ευσπλαχνία και συμπάθεια του φιλάνθρωπου Θεού προς τους αμαρτωλούς, δια **να μην απελπίζονται όσοι είναι αμαρτωλοί, αλλά να μετανοούν και να προστρέχουν εις το έλεος του φιλάνθρωπου Θεού**. Διηγείται ο εν Αγίοις Πατήρ ημών Αμφιλόχιος, ένας από τους μεγάλους Πατέρας της Εκκλησίας μας, φίλος του Μ. Βασιλείου και Γρηγορίου του Θεολόγου, ότι εις μία πόλη ένας νέος από απροσεξία και από συνεργεία του μισοκάλου υπέπεσε εις θανάσιμη αμαρτία, μετά δε την αμαρτία μετανόησε και έκλαψε πικρώς, αλλά δεν παρήλθε λίγος καιρός και πολεμηθείς σφοδρώς από την κακή επιθυμία πάλι υπέπεσε εις τον βόρβορο της αμαρτίας, αλλά και πάλι δεν απελπίσθη, αλλά μετανόησε και έχυσε πικρά δάκρυα και υπεσχέθη ότι εις το εξής δεν θα αμαρτήσει· εν τούτοις πολεμηθείς και πάλι καταπάτησε την υπόσχεσή του και υπέπεσε πάλι εις την αμαρτία· και πάλι μετανόησε και εξακολούθησε αυτή η κατάσταση όχι ένα μήνα, όχι ένα χρόνο, αλλά δέκα ολόκληρους χρόνους, να πίπτει εις την αμαρτία και να μετανοεί και να θρηνεί και παρακαλεί τον Κύριο να τον ευσπλαχνιστεί, και ήτο να θαυμάζει κανείς την άπειρη ευσπλαχνία και ανεξικακία του Κυρίου, ότι υποσχόμενος να μην αμαρτήσει ευρίσκετο ψεύστης.

Εν μία των ημερών, αφού ετέλεσεν την αμαρτία έφυγε δρομαίως και εισήλθε εις τον Ναό του Θεού, προσέπεσε ενώπιον της εικόνος του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού και στένων και ολοφυρόμενος παρεκάλει τον Κύριο να τον συγχωρήσει, να τον ενισχύσει να εκφύγει τα δεσμά και τους βρόχους της αμαρτίας. Βλέπων ο μισόκαλος και χαιρέκακος διάβολος ότι ουδέν ωφελεί, αλλ' ότι αυτός συνέρραπτε δια της αμαρτίας ο αδερφός παρέλυε δια της μετανοίας, αναισχυντήσας φαίνεται οφθαλμοφανώς και ατενίζων προς τον χαρακτήρα της εικόνος του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, έλεγε μετά πολλής πικρίας· «Ω! Τι εμοί και συ Ιησού υιέ του Θεού, ίνα τι με βασανίζης; Η συμπάθειά σου η άπειρος νικά και εδαφίζει με, με το να δέχεσαι αυτόν τον πόρνον και άσωτον, ο οποίος καθ' ημέραν ψεύδεται και σε καταφρονεί· διότι δεν τον κατακαίεις, αλλά τον υπομένεις και ευσπλαχνίζεσαι; Συ μέλλεις να κρίνεις πόρνους και μοιχούς· σε ονομάζουν δίκαιο, αλλ' ως βλέπω και συ παραβλέπεις το δίκαιον. Εμέ εκρήμνισες από τους ουρανούς δια μία αμαρτία και αυτός ο οποίος τόσα έτη

αμαρτάνει τον ελεείς και τον υπομένεις;».

Αυτά είπε ο πονηρός και εσίγησε, και τότε ακούστηκε φωνή, ως βροντή, ως εκ του Ιερού Βήματος εξερχομένη, λέγουσα· ω δράκων παμπόνηρε και ολέθριε, δεν εχόρτασες ότι κατάπιες τον κόσμο, αλλά και αυτόν τον προσελθόντα εις εμέ και ζητούντα το άφατον έλεος μου ζητής να τον αρπάσης! Είμαι δίκαιος και ως δίκαιος ποιώ. Συ όσες φορές ερχόταν εις σε δεν τον εδίωκες ούτε απεστρέφεσο, και τώρα που ήλθε εις εμέ είναι δίκαιον εγώ να τον διώξω, ο τοσούτον ελεήμων και πολυέλεος; Και τι έχεις να αντισταθμίσεις με την σφαγή μου και το Αίμα μου, όπερ εξέχεα επί Σταυρού δια την σωτηρία των ανθρώπων; Μία ρανίς του Αίματός μου είναι ικανή να αποπλύνει πάντα τα αμαρτήματα των ανθρώπων. Ιδού λοιπόν, επειδή εύρον αυτόν εν μετανοία παραλαμβάνω και σώζω αυτόν, και ου μόνον αυτόν, αλλά και **πάντας τους γνησίως μετανοούντας**· συ δε βλέπε την τιμή αυτού, και έτσι κείμενος ο αδελφός έμπροσθεν της εικόνος του Χριστού, κλαίων και ολοφυρόμενος, παρέδωσε το πνεύμα αυτού εις τον Θεό.

Από αυτό διδασκόμεθα την **άμετρη ευσπλαχνία του Θεού** και πόσον καλό έχομε Δεσπότη και **μη απελπιζόμεθα ή αμελήσουμε της σωτηρίας μας. Ας προσέξουμε δε να μη αναβάλουμε τον καιρό της μετανοίας, διότι δεν γνωρίζομε την ώρα ουδέ την στιγμή του θανάτου μας, και όσες φορές αμαρτήσουμε, ευθύς να μετανοούμε.**

Δ’
Πώς θα απαλλαγούμε από την αμαρτία;

Ύστερα **υπάρχει τρόπος και μέσον δια του οποίου δυνάμεθα να μη αμαρτάνουμε;** Υπάρχει και είναι δύσκολος, όχι όμως και αδύνατος. **Εάν θέλομε να μην αμαρτάνομε να ενθυμούμεθα τον θάνατο και την έξοδό μας**. «*Μνήσθητι των εσχάτων σου και ουχ αμαρτήσεις*», λέγει ο σοφός Ευάγριος. Άλλος τρόπος να μη αμαρτάνομε είναι **να σκεπτώμεθα και στοχαζώμεθα ότι ο Θεός είναι ενώπιόν μας**. «*Προωρώμην τον Κύριον ενώπιόν μου δια παντός, ότι εκ δεξιών μου εστί, ίνα μη σαλευθώ*».

Άλλο μέσον είναι η αγάπη, διότι όποιος έχει γνώση και αίσθηση της προς τον Θεό και τον πλησίον αγάπης ουδέποτε αμαρτάνει…

Σας παρακαλώ όλους, άνδρας και γυναίκας, νέους, γέροντας και παιδιά, αφήσατε την κακία και την αμαρτία, διότι καμιά ωφέλεια δεν έχετε, μάλιστα ζημία λαμβάνετε και πρόσκαιρη και αιώνια. Παύσατε οι βλάσφημοι την βλασφημία, οι άδικοι την αδικία, οι πλεονέκται την πλεονεξία, οι ψεύσται το ψεύδος, οι φθονεροί τον φθόνο,

οι συκοφάνται την συκοφαντία, οι μέθυσοι την μέθη, οι άσωτοι την ασωτία, οι ασεβείς την ασέβεια, και αντί αυτών αποκτήσατε την ευχαριστία και δοξολογία προς τον Θεό, την αγάπη προς τον πλησίον, την ελεημοσύνη, την πραότητα, την ταπείνωση, την καθαρότητα, την υπομονή, την εγκράτεια. Γνωρίζω ότι πολλοί από εσάς έχετε συνηθίσει εις μερικά πάθη και σας φαίνεται δύσκολο να τα αφήσετε. **Πολλοί δε από μέσα τους λέγουν· καλά μας τα λέγεις πάτερ Φιλόθεε, αλλ' εμείς κακοσυνηθίσαμε και δεν μπορούμε να αλλάξομε και να μεταβληθούμε.**

Εις αυτό και εγώ είμαι σύμφωνος, και ο Ναζιανζηνός Γρηγόριος λέγει· «*εν αίς πράξεσιν παιδιόθεν τις εθίζεται εν ταύταις μένειν ήδεται, και νόσος δια μακρού χρόνου παλαιοθείσα και εγχρονίσασα κρείττον θεραπείας γίνεται*». **Είναι μεν δύσκολο, αλλ' όχι και αδύνατο. Δύσκολο όταν δεν θέλετε, εύκολο όταν θελήσετε και βιάσετε εαυτούς.** Εσείς τα στραβά δένδρα ξεύρετε και τα δένετε δια να γίνουν ίσα, τα άγρια και άκαρπα δένδρα ξεύρετε και τα εμβολιάζετε και γίνονται ήμερα και καρποφόρα. Λοιπόν και δια τον εαυτόν σας γιατί δεν φροντίζετε, όταν περιπατήτε στραβά, άσχημα, τον δρόμο του διαβόλου, της αμαρτίας, να τον αφήσετε και να περιπατήτε τον ίσο δρόμο του Χριστού, της αρετής, της ευπραγίας; Όταν δεν προσφέρετε κανένα καρπό, είστε σαν τα άκαρπα δένδρα, είστε αγριελαίαι· εγκεντρίσατε εαυτούς εις καλλιελαίας δια να προσφέρετε καρπούς γλυκείς, καρπούς μετανοίας και αρετών...

***

*Η ερχόμενη ρομφαία είναι εγγύς. Μόνον η ευσπλαχνία και το άπειρο έλεος του Θεού καθώς και οι προσευχές ολίγων εκλεκτών την εμποδίζουν, διότι η αληθής, η ειλικρινής και η γνήσια μετάνοια, που θα την εμποδίζουν και θα την έστρεφε πίσω, δεν υπάρχει. Δεν υπάρχει αληθής μετάνοια εις τους ανθρώπους της παρούσης γενεάς της σκολιάς, της πονηράς, της διεφθαρμένης και αμαρτωλού. Μα δεν υπάρχει και ένας προφήτης δια να θρηνήσει την όντως αξιοθρήνητη κατάσταση των ανθρώπων. Θρήνησε λοιπόν συ ω άλογος κτίσις! Θρηνήσατε όρη και βουνά, ότι πλησιάζει η ερχόμενη ρομφαία να καθαρίσει την γη από τις ανομίες της. Ας είμεθα λοιπόν έτοιμοι, φρόνιμοι, γρήγοροι, προσεκτικοί, στερεοί εις την πίστη και κραταιοί εις την προς τον Θεό και τον πλησίον αγάπη, διότι δεν γνωρίζομε την ώρα ούτε την στιγμή την ερχόμενη ρομφαία ούτε τον θάνατο θα φοβηθούμε, αλλά με χαρά θα αφήσουμε την από τις αμαρτίες μας διεφθαρμένη γη και πατρίδα, και συνοδευόμενοι υπό φωτεινοτάτων Αγγέλων, περιχαρείς, θα ανέλθουμε προς την ανώλεθρη πατρίδα, όπου αι των Αγγέλων χοροστασίαι, των Προφητών ο σύλλογος, των Αποστόλων ο δήμος, των Μαρτύρων τα στρατεύματα, των Οσίων και Δικαίων η ομήγυρις, όπου το φως το ανέσπερο, η χαρά η ανεκλάλητος και δόξα η ανερμήνευτος, όπου ο Θεός. Είθε να μας

αξιώσει όλους τέτοιας χάριτος, δόξης και τιμής, αμήν.

***

Σωτήριο σάλπισμα μετανοίας

Μεγαλειότατε,

...Δια να απέλθη η ποθητή ειρήνη εις την εκκλησία και το έθνος, πρέπει να μετανοήσει.
Δεύτερον να μετανοήσουν οι Άγιοι Αρχιερείς και λοιποί κληρικοί, διότι εκτός ολίγων εξαιρέσεων, ενώ έλαβον εντολή να γίνουν φως εις τον κόσμο, έγιναν σκότος, αντί δε να ειρηνεύσουν τους άλλους, πολλές φορές αναμεταξύ των έχουν έχθρα, αλληλοϋβρίζονται, αλληλοδάκνονται, εκτός δε ολίγων εξαιρέσεων οι πλείστοι δεν πιστεύουν τον Θεό, μερικοί δε και τον καταφρονούν. Τούτους βλέποντες οι ερχόμενοι τους μιμούνται, επειδή κατά το σοφό λόγιον· «*φύσει το αρχόμενον τοις άρχουσι εξομοιούται*».

Να μετανοήσει ο στρατός, οι αξιωματικοί και οι οπλίται, διότι, εκτός ολίγων εξαιρέσεων, οι πλείστοι, ενώ έδωκαν όρκο να φυλάξουν την πίστη των εις τον Θεό και την πατρίδα άχρι θανάτου, υβρίζουν τα θεία ασυνειδήτως, ασεβώς και αναισθήτως.

Να μετανοήσει ο λαός, άνδρες και γυναίκες, διότι, εκτός ολίγων σπανίων εξαιρέσεων, μυριάδες ανδρογύνων χωρίζουν, και άνδρες και γυναίκες, μικροί και μεγάλοι, ως αχαλίνωτοι ίπποι τρέχουν εις τον κρημνό της ακολασίας και απωλείας. Η δε γυμνότης και προκλητικότης των γυναικών και τα καταγώγια κινδυνεύουν να μεταβάλουν τας Αθήνας και άλλας πόλεις εις Σόδομα και Γόμορρα, εις νέας Βαβυλώνας...

Για τις πολλές μας αμαρτίες, ο Θεός, ο Οποίος είναι απειροεύσπλαχνος, εάν δεν μετανοήσομε, θα μας παραδώσει εις αφανισμό, και αυτή η γη σείεται και απειλεί να καταπιεί τους ασελγείς, τους βλασφήμους και αμαρτωλούς. Ως Πνευματικός Πατήρ και Γέρων δίδω γνώμη να κηρυχθεί μετάνοια παρά της Υμετέρας Μεγαλειότητας και παρά του Μακαριοτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών εις όλη την Ελλάδα. Να μετανοήσουν οι άνθρωποι, να παύσουν τις βλασφημίες και τις αμαρτίες. Να επιστρέψουν προς τον Θεό από τον οποίο απεμακρύνθησαν, να τον αγαπήσουν με όλη τους την ψυχή και την καρδία, και να αγαπήσουν αλλήλους, ως αδερφοί.

Εις την αίθουσα της Βουλής να τεθεί μεγάλη Εικών του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού και γράμματα μεγάλα χρυσά, να τα βλέπουν και να τα διαβάζουν όλοι: «*Ταύτα εντέλλομαι υμίν, ίνα αγαπάτε αλλήλους*». Πριν αρχίσουν το πρωί οι εργασίες της Βουλής ο πρόεδρος της Κυβερνήσεως ή της Βουλής, ή άλλος των Υπουργών ή ο Υπουργός της Παιδείας να απαγγέλει ευκρινώς και μεγαλοφώνως το· «*Βασιλεύ Ουράνιε*» , και το· «*Πάτερ ημών ο εν τοις Ουρανοίς*»· άπαντες δε οι βουλευταί ασκεπείς και με ευλάβεια και κατάνυξη να παρακολουθούν. Άθεος, άπιστος, υβριστής, βλάσφημος και εχθρός και πολέμιος της πίστεως και πατρίδος βουλευτής να εκδιώκεται της Βουλής καθώς και υπάλληλοι από τα Υπουργεία.

Τα ανήθικα περιοδικά και βιβλία, τα οποία εχθροί και πολέμιοι της Ελληνικής γλώσσας και θρησκείας εισήγαγον εις τα σχολεία να αποβληθούν και τελείως να καταργηθούν. Να παύσουν οι έχθρες, οι φιλονικείες, οι ύβρεις, οι συκοφαντίες, οι κλοπές, οι αδικίες. Να κλεισθούν τα άσεμνα καταγώγια, οι χαρτοπαιξίες, τα άσεμνα και επιβλαβή θέατρα και οι κινηματογράφοι. Όλοι δε οι βουλευταί ως αντιπρόσωποι του έθνους οφείλουν να έχουν την Αγία Γραφή, ιδίως την Καινή Διαθήκη, να διαβάζουν από έναν κεφάλαιον. Όταν διαβάζουν το ιερό Ευαγγέλιο, δεν θα υβρίζουν εις την Βουλή τους αδερφούς των με ύβρεις τις οποίες μόνο οι χυδαίοι άνθρωποι τις εκστομίζουν. Εάν αναγινώσκουν το ιερό Ευαγγέλιο, καθώς και τις επιστολές των Αγίων Αποστόλων, όχι μόνο δεν θα υβρίζουν τους αδερφούς των, αλλά θα τους αγαπούν. Θα αγαπούν ακόμη και τους εχθρούς των.
Οι δε αρχιερείς να μετανοήσουν και μιμηθούν του Αρχιποιμένος Χριστού την πραότητα, την ακακία, την αγάπη, την ταπείνωση.

Ωσαύτως οι Ηγούμενοι, οι Ιερείς και μοναχοί να στοχάζονται πως περιπατούν, ποιος είναι ο προορισμός των, ποια είναι τα καθήκοντά των, δια τα οποία θα δώσουν λόγο εν ημέρα κρίσεως. Να παύσει ο εγερθείς σάλος εις την Εκκλησία, μεταξύ πολιτείας και Εκκλησίας, να συγχωρηθούν, διότι όλοι πταίομεν, και εις το εξής εν αγαστή αγάπη και συμφωνία να εργάζονται, προσέχοντες να ακολουθούν τους ιερούς κανόνας και τας παραδόσεις της Εκκλησίας… Όταν παύσουν τα σκάνδαλα θα παύσει και ο Θεός την δικαία Του εναντίον ημών των αμαρτωλών οργή. Τότε η πίστη και η πατρίς ημών θα στερεωθούν, θα κραταιωθούν, θα αυξήσουν, θα μεγαλυνθούν και θα δοξασθούν εις όλο τον κόσμο…

(Από το βιβλίο: Αρχιμ. Φιλοθέου Ζερβάκου, Ηγουμένου Ι. Μ. Λογγοβάρδας Πάρου, Ομιλίες. Εκδόσεις «Ορθόδοξος Κυψέλη». Τ. Κ. 566 26, Σπαρτάκου 6, Συκιές, Θεσσαλονίκη, 2015)

(Πηγή ψηφ. κειμένου: orp.gr*)*